

Ŋwa' wvù Baul to saŋεε ê kentaashe ke Galëshia

Fiεε fi nu ê Ŋwa' wvu Galëshia wvun e

È to nu seke bó to kewεε wase keefewci saaka wvù jee wvu ekumε Jisos, ε bonyii bò yaa nu ke Bojuu fiisene wase saaka wvudvu wvun, ε bonyii bomew ke ne kew no too bó n'yεεyi wvù nu le bó keŋke ke keegeelè bonci bo Muses e bocii, efey mvunciim keetfuuse bonyii bò yaa nu ke Bojuu yew é bó se no nu bonyii bo Klistu le bo cεεy cεεy.

Ŋwa' wvun wvù Baul to saŋεε fô bonyii bo Galëshia le to nu keeteε bvufee bvubole le bvú ekase etu yî fiεε fi leŋ e. No wvú nu waa ntum Jisos nonεn, wvú ε mum ε no saŋke gene fwe dunji naa ntay le Nyo' joo wee le wvú nu teytoy ê wvú ejise ε è nu nje fitele fi wvú lese yî Klistu le.

Bikuu bi mwεεm e ê ŋwa' wvun e

1:1-10 Keŋkewce

1:11-2:21 Mvungay mvu Baul e diεε waa ntum Jisos Klistu le

3:1-4:31 ε Baul jeme ekumε saaka wvù jee noo bonci

5:1-6:10 Bonyii bò è nu bo Klistu le nu ε buy wase yî bvunfaw e ε no yuuke wase ε è nu Keyoy ke Yuule le

6:11-18 Kemese

¹ Ŋwa' wvun saŋ me wvù Baul, waa ntum Jisos Klistu. Ke me nu waa ntum ε è to tum wee wvu wum me kenεε nya mvungay ê me ke. È to tum Jisos Klistu bò Nyo' Ice wvù to bvuseε wvú yî kpwe le. ² Bee boom bo bwee wene le bo mbee le bocii bò nu fen bee bó gayte ben bintaashe bi bonyii bo mbee le bi woŋ wvù Galëshia le. ³ Nyo' Ice bò

Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene. ⁴ Jisos Klistu nu wvù to nyaε ekole kew nje bibefe biseεbeene wvu læ wen ebvuse beene can woj kebefε wvu keseen wvun e. Fifi nu no Nyo' wvù Icee wesebeene to seyseε. ⁵ Bvukuke bvucii nu ε ε keηke wvù sekecii se ηka. Fí enù nonen.

Saaka wvù jee wvu ekume Jisos Klistu mey ke mwaan

⁶ Diuw yumte lo me læ ke keseen keseen nen ben nu ε ne wase ε no bansee jim ê Nyo' wvù to teηεε ben nje fitele fi jee fi Klistu keηke fô ben e, ε no bii ε ε nu saaka wvù jee wvumvu le jεεy. ⁷ Ke è nu læ saaka wvù jee wvumvu bvuu nu lo dvù jεεy ke. Fí nu ke lo læ bonyii bomew gomte keebvunsee bvufee bvunen, beete bô saaka wvù jee wvu ekume Klistu. ⁸ Me ε no ηgayte læ é è cim to naa bese kenε nceendaa Nyo' mvu fowe ε no fewci saaka wvumvu jεεy ê ben se è nu wvuε wvù bese to fewcεε ê ben, é mweten tuu lon! ⁹ No bese to gayεε wase nu ε me mbvuu ntuu ke fó ηgayte læ, é wee ne ε no fewci saaka Nyo' wvumvu jεεy se è nu wvuε wvù bese to fewcεε ê ben, é mweten tuu læ lon!

¹⁰ Ben kpwaake læ me ηgomte læ é ebenseè bonyii me nuu læ é ebenseè Nyo' læ? Nuu læ ben kpwaake læ me ηgomte keηgee læ bonyii eyuukè njon e? É è be nu læ me ηgomte keηgee læ bonyii eyuukè njon, me nsaa enu wee lemme wvu Klistu ke.

Saaka wvù jee wvù Baul to fewci to dunji Klistu ê wvù

¹¹ Boom bo bwεem e, me ηgomte læ ben ekiε læ ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' wvù me nto nfewcεε ê ben nu fiεε ε fí to buy ê wee wvu wum ke. ¹² Ke me nto n'yuw diuw

---

1:4 2:20; Mat 20:28; Jon 1:29; 2Kol 5:21; Efε 5:2; 1Tim 2:6; Tay 2:14; Ibu 9:12-14, 26; 1Jon 5:19   1:6 Ibu 12:15   1:7 5:8, 10; 2:4; Lem 15:1, 24   1:8 1Kol 16:22   1:10 1TES 2:4-6   1:11 1:1

wee mvu le, ε κε è to γεγει wee me dvú κε. È to dunji Jisos Klistu ê me. ¹³ Me njemyi nen ε ben to yuw wase no kenje kem to shee nu seke me nto mbee yî nce woj wese Bojuu le. Me nto ηκέ no mbone bikaa ejim jo bintaashe bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le baay ηgomte keenfiwse naa lo bí. ¹⁴ Me nto njici mbee wese Bojuu le ntemyi nfele lo keghan kem enteleη jo bonyii bosese, nlooci nleeme ntemyi naa ntay yî nce woj bo'icee bosese le. ¹⁵ Geenεn ε Nyo' to baa wase me γεε ε me mbee ê bwεem eshem. ε fitele fiew fi jee ke ge ε wvú tee me. ¹⁶ ε wvú ke dunje Waa we ê me no wvú to shieele, wvu le me enghanè nfewci ekume wvú ê bonyii bò yaa nu κε Bojuu. No wvú to dunjeε nonen, ε me nfanε n'yaa embvuu enu lo keembife fieε ê wee wvu wum κε. ¹⁷ Ke me nto mbaa emben ten Jelusalem keen'yen bonyii bò to nu wase boom bo ntum e bo Jisos e ê me fwe κε. Me nto ne ηgen fiem ε è nu Alebia, ηke ne jó ηkase ntu jim Damaskus.

¹⁸ ε è ke no nu ejim jo bilum bitete ε me mben Jelusalem le bee Bitá kienεn bikuu. No me mbenεε, ε bee wvú ce ediuw yuufe ncow etin. ¹⁹ Me nto mbaa embvuu en'yen wee mvu ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e efey Jεm wvú waa bwee Tata wesebeene wvú Jisos e κε. ²⁰ Fieε fi me nsaanke fin nu keceey, ε Nyo' kee le κε me mbiayte lo κε. ²¹ ε è ke no nu kefew kemew e, ε me ne ηgen ê biba bì Silia bô Silishia le. ²² Sekekie to nu ε bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bi ê keba kè Judea le yaa kee wase me ejise κε. ²³ Bó to yuuke κε lo ε bonyii jemyi le, “Wee wε wvú se bone bikaa ê beene ejim ghane wase keseen fewci le bonyii elese fitele yî Klistu le, ε è nu fieε fi wvú se shee gomte le wen efiwse lo.” ²⁴ ε bó yuw nonen no

1:13 Lem 8:3; 9:1; Fili 3:5-6; 1Kol 15:9
22:21; Lum 1:5; 1Kol 9:1; 15:10

1:15 Yeli 1:5; Lem 9:3-5;
1:18 Lem 9:26-28

1:19 Mat

13:55 **1:21** Lem 9:30

tumte moŋkum mo Nyo' le yî fiεε fi wvù gee fô me le.

2

ε boom bo ntum e bo Jisos e tom saaka Nyo' wvù Baul to fewci

¹ ε è ke no nu ejim jo bilum yuufe ncow binew, ε me mbvuu mben Jelusalem bee Banaban. Me nto ndioo mbene, njo Taytus. ² Me nto mben kefew kin e ε è duŋci Nyo' le me emben. No me mbenεε, n'yen bonyii bò bó to kee bó le è nu bikuu le, ε bee bó lewse ye, ε me njike saaka wvù jee wvù wvu Nyo' wvù me nto nfewci ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu ê bó ejise. ε me nto ŋge nonen wvu le fo lemme di me nu ε nlem wase bô di me mbeε nlemte ke ela εcici ke. ³ ε bó yuw nonen, faŋe yaa eleeme le bó etfuse Taytus yew wvù bee wvù to nu ε è nu naa wee Glek ke. ⁴ É è to baa nu nje bonyii bomew bò to mbiayte le bó nu bonyii bo mbee le, bò to wεentεnεε ley fô bese to nu, tu ke bó to bee ejemyi leyte ê fifie fiεε le ke. Bó to to diewe boŋkee le keeyen no bese gee wase mwεem wasewase nje bese nu ε taashε bee bo Klistu Jisos. ε bó mum no gomte keekase tfuse bese bvunfaw e. ⁵ ε bese faŋe yaa bee naa lo fiεε fi bó to too dvú caan ke. ε bese to ge nonen wvu le bese gomte keegeε kecεey kè è nu ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le wvun fô ben e. ⁶ ε bonyii ba bò bó to kee bó le è nu bikuu, (kenεε bó to nu la, kenεε la, tu ke fifie kenke fiεε fô me le ke, njefo ke Nyo' duŋci kejεey jεey ke.) Boba bonyii bò me ŋgayte, bò bó to kee le è nu bikuu to baa ebise fiεε yî fi me nto nfewci le ke. ⁷ Geenεn, ε bó kaa yen le bó nu ε nya saaka wvù jee wvù wvu Nyo' can yem e le me enfewci ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu, leŋleŋ no bó nu ε nya ê Bitā le

2:1 Lem 15:1-19   2:1 1Kol 15:2; Fili 2:16; Lem 4:36; 2Kol 2:13   2:2 2:6,
9   2:4 1:7; 5:1, 13; Lem 15:1, 24; 1Kol 9:21   2:6 Lum 2:11   2:7 1:15-16;
Lum 1:5

wvú efewcì ê Bojuu. ⁸ (Nyo' wvú to nyaε mvuŋgay ê Bitā le wvú elemtè lemme din fô Bojuu le, nu ke wvú wvú to nyaε ê me le me enlemtè fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le.)
⁹ Ε bó dīoo yēn je yì Nyo' nu ε buw me jó, ε Jem bô Bitā noo Jon bô bó to kee le è nu dikfuy di bonyii bo mbee le mum nya ebo ê bee Banaban keedunçe le bee bó lemte yî fiεε le fimwaan, le bese egen le elemtè fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, é bó elemtè fô Bojuu le. ¹⁰ Fiεε fi bó to gayεε to nu ke le bese ekumyì Bojuu bo kefufe le. Ε fifin nu fiεε ε me nto ηkoonke naa baay keeŋgee.

Ε Baul saw Bitā Antiok

¹¹ Geenen ε è ke no nu kefew kemew e, ε Bitā ke ne to Antiok, ε me nsaw wvú ê bonyii ejise njefo wvú to nu ε jay baay. ¹² Fí nu le wvú to yaw to no diekene bô bonyii bô yaa nu ke Bojuu, yaa nyaake ke. Ε bonyii bomew bô Jem to tumεε ke dīoo to, ε wvú mum kew no guute ye jim, ke ne gawsen, faŋe yaa bvuu diekene bô bó ke. Ε wvú to gawsene nonen njefo wvú to fane ηgoo yì to ké no leeme ke le bó keŋke keetfuse wee wvú yaa nu ke wee Juu yew é mweten se no nu wee Klistu. ¹³ No wvú ge nonen ε bonyii bo mbee le bomew bô to nu Bojuu mum beŋen gee diew didvu le. Ε naa Banaban keβεε mum bi ten gee dibole didvu le. ¹⁴ Ε me ndīoo n'yen le ke gee dibole bii cεεy cεεy no saaka wvú jee wvu ekumε Klistu duŋci ke, ε me mum ηgay ê Bitā ê bó bocii ejise le, “Wo nu wee Juu, cee wase diewe wee wvú yaa nu ke wee Juu le, ε no gomte keekane bonyii bô yaa nu ke Bojuu le bó eceè diewe Bojuu le neε le?” ¹⁵ Me nto njemyi ê Bitā nonen ε è nu keceεy le bee bó nu boom bo Bojuu le bo woj e. Ke bese nu bonyii bô yaa nu ke Bojuu bô bó yene le è nu bonyii bô befe ke. ¹⁶ Geenen ε bese kee ke le ke Nyo' joo wee le wvú nu teyten njefo wvú gεεle bonci bo Bojuu

le ke. Wvú joo njefo wvú nu ε lese fitele yî Jisos Klistu le. Ε bese kebεε ε lese tεn fitele yî Klistu Jisos e wvu le bese enù teytey ê Nyo' εjise nje fitele fi bese lese yî ye le, ε è yaa nu nje bese gεεle bonci ke, njefo ke wee gεεle bonci é Nyo' ke eyuu ejo wvú le wvú nu teytey ke. ¹⁷ É bese momte keenu teytey ê Nyo' εjise nje bese nu bonyii bo Klistu le, bonyii ε bvuu ε no yene ke le bese nu bonyii bò befε njefo ke bese gεεle bonci bo Bojuu le, tu fí fεn nu le Klistu tomte kebεε? Ke fí nu naa lo nonεn ke! ¹⁸ É me nε ε mbvuu ε no n'yoote fiεε ε me nto nsâw wase, tu fifiε dujci le me njayte lo. ¹⁹ Fiεε fi nu, nu le ê keba ke bonci le nu ε me nu wase ηkfusay, ε è yu bonci me, me ε ηkpwe wvu le me enceè wase no Nyo' gomte. ²⁰ È nulo é me εngay le bó to nu ε ta wase me yî kentam e ε me ηkpwe bee Klistu. Ke nshii wvù me ηkεηke keseen bvuu nu wεm ke. È cee wase Klistu yî yεm e. Ε nshii wvù me ηkεηke keseen yî yεm e nu wvù fitele fi me nlese yî Waa Nyo' le wvù to nu ε dujce keηkoηεn fô me le nya ekole kew keεkpwe nje yεm. ²¹ Ke è nulo é me ntune mbuwma Nyo' ke. É è nu le è nelo é wee enu teytey ê Nyo' εjise njefo wvú gεεle bonci, ke tu kpwe Klistu to nu εcici.

3

Bonci noo keεlese fitele yî Klistu le

¹ O oo bonyii bo Galeshia, ben nu la biyuη nen? Wee nu ε low ben e? È nu ke ben bò bó nu ε nele wase baαηη no bó to tae Jisos Klistu yî kentam e ben ε yεn lo εndan e? ² Me ηgomte keembife fiεε fimwaαη ê ben. Keyoy ke Nyo' le to to yî yene le njefo ben to gee no bonci gayte nuu njefo ben to nu ε bee fiεε fi ben to yuwεε, lese fitele yî dvú le le?

2:17 Lum 2:17-3:20
Lum 8:10-11; 2Kol 5:14

2:19 6:14; Lum 7:6; 6:2-4
3:1 5:7

2:20 1:4; Jon 17:23;
3:2 4:6; Lum 8:9-16; 2Kol 3:6, 17

³ Ben yurşene la nen? Ben kew fiεε bô Keyoy ke Nyo' le, ε no nu wase keseen le ben nu ke emεse ε è nu bô mvunğay mvunen e? ⁴ Ben to yen nğew ε è nu wvu εcici le? Keceey, ke è to nu wvu εcici ke. ⁵ Nyo' wvù nyaa Keyoy kew ê ben bvuu gee biñghaw bi mwεem e ê ben enteleñ, gee nonen njefo ben gεele bonci nuu njefo ben nu ε yuw saaka wvu ekumε Klistu ε lese fitele yî ye le le?

⁶ È nu no bó sañ ekumε Ablam'ê ñwa' Nyo' le le, “Wvù to nu ε lese fitele yî Nyo' le, ε Nyo' mum jo wvù le wvù nu wee wvu teytey.”

⁷ Ben eyen le le è nu bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le bô looci nu kfuu di Ablam' e. ⁸ ñwa' Nyo' to nu ε yuu wase duñce le Nyo' nu ke ejo bonyii bô yaa nu ke Bojuu le bó enù teytey ê wvù ejise nje fitele fi bó nu ε lese yî ye le. ε wvù mum fewce saaka wvù jee wvun ê Ablam' ε è bæ lo gayte le, “Me nu nke embuw bitum bicii bi yî ekole ke nshε le nje yo.”

⁹ Nonen, fi ε no nu le bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le nu ε Nyo' ε buw ten bó no wvù to buwε Ablam' wvù to nu ε lese fitele yî ye le.

¹⁰ Bonyii bocii bô yene le bó nulo enu teytey ê Nyo' ejise njefo bó gεele bonci nu ε bó tuule lon yî bikuu bibole, njefo bó nu ε sañ le, “Wee tfuu wvù baa ecee no bó sañ ê ñwa' bonci le gee no bonci bocii gomte, nu ε wvù tuule lon yî ekole kew e.”

¹¹ Fí ε mum ε no duñci naa endan le ke è nulo é Nyo' ejo wee le wvù nu teytey nje mweten gεele bonci ke. È nu fiεε fi bó nu ε sañ le,

---

3:4 4:11   **3:6** Kej 15:6; Lum 4:3   **3:7** Lum 4:11-12   **3:8** Kej 12:3

3:9 Lum 4:16   **3:10** Dito 27:26; Jεm 2:10   **3:11** Abk 2:4; Lum 1:17;

3:20

“È nu ke wee wvù Nyo' nu ε jo le wvù nu teytey nje fitele fi wvù lese yî ye le wvù nu ke ekeŋke nshii.”

¹² Ke bonci keŋke fiε keege bô nlese fitele yî Nyo' le ke, njefo “Wee wvù geele bonci nu ke ecee bii ke ε è nu bó le.”

¹³ Klistu to nu ε sum beene can lon wvù bonci too dvù le. Wvù to nu ε tuu bolon bosεbeene yî ekole kew e, ε è nu no bó saŋ le,

“Lon nu yî wee wvù bó nu ε njeyse yî kete le.”

¹⁴ Wvù to ge nonen, wvu le mbuwma wvù Nyo' to nyaε ê Abl'am eto ten fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le nje Klistu Jisos, é beene bô nu ε lese fitele yî ye le ekeŋke ten Keyoy ke Nyo' le kè wvù to kawεε.

Ke bonci nulo ekose ŋkawma Nyo' ke

¹⁵ Boom bo bwεem e, beene ejo kenfewsεn yî mwεem mvù bonyii ké no gee le. É bonyii seyse wase fiε ε die kelew, tu ke è nulo é wee ebvuu ekose kenεε ebise fiε yî dvù le ke. ¹⁶ Ekume ŋkawma wvu Nyo', nu ε wvù to kaw ê Abl'am bô wan wvù nu ke ebuy ê kfuu diew e. Bó baa saŋ le, “Wvù nu fô boom bô nu ke ebuy ê kfuu diew e ke”, fi duŋci le bó nu nteen ke. Fí duŋci le fó jemyi ekume wan mwaanŋ. E wan wvun nu Klistu. ¹⁷ Fiε fi me ŋgomte keŋgay nu le, Nyo' to nu ε ge ŋkawma wvun, ε bilum ke fey gee nε bô kecow mbaanshe (430) ε wvù se nya bonci. No fí nu nonen, ke è nulo é bonci bô to toε wase ejim ebvuu eto ekose moŋkan mò Nyo' to gbwolεε fwele, ege é fiε fi wvù to kawεε ela ecici ke. ¹⁸ É fí fen nu le wee nulo ekeŋke nnya yin ε è nu ke seke wvù geele bonci, ke tu ke ε bvuu

---

3:12 1εW 18:5; Lum 10:5   **3:13** Dito 21:23; Lum 8:3; 2Kol 5:21   **3:14** 3:2-5; Juε 2:28-32   **3:16** Keŋ 12:7; 17:7-8   **3:17** Ksm 12:40   **3:18** Lum 4:14; 11:6

bεε le Nyo' to kaw lo bonyii dvú κε. Geenεn, Nyo' to nya nnya yin ê Ablam bii no wvú to kawεε wvú dvú.

¹⁹ Shiee bonci è no nu la? Bó to bise bonci keedunçi mwεem mvù bonyii jayte ε kew nonεn gen buy naa seke wan wvun wvù Nyo' to gee ηkawma wvun ekume wvú nu ke eto. Ε Nyo' mum nya bonci ban ê bonceendaa bew mum nya can wee mvu le le wvú efese ê bonyii. ²⁰ Ke ben kee le é bonyii ne ε no seysee fiεε ε wee mvu nu ê bó entelen, tu wvú nu fô bó le bocii. Geenεn, Nyo' nu ke mwaan.

²¹ No fí nu nonεn, tu è nulo é nci Nyo' ebvuu ekose fiεε fí wvú to kawεε le? Ke è nu naa lo é fí enu nonεn ke! Ε nci mvu to nu dvú wvù nulo enya nshii, tu è nulo é wee enu teyey ê Nyo' ejise nje wvú geele bonci cεy cεy.

²² Geenεn, ηwa' Nyo' gayte le wee tfuu nu nfwa ekuse jo bibefe. Fí ε mum ε no nu le ηkawma wvù Nyo' to kawεε fô wee wvù nu ε lese fitele yí Jisos Klistu le, nu ε è nu ke ekeηke ke wvuwe wee wvù nu ε lese fitele yí ye le.

Bonci to nu diεwe nde wan e

²³ È to nu fwele ε Jisos baa to wase wvu le bonyii eleese fitele yí ye le, ε bonyii nu ê bonci kuse ε bó ε kay bó diεwe bonyii bo ncaw e ε no cεyte, gen buy seke Nyo' ke edunçe Jisos é bó eleese fitele yí ye le. ²⁴ Bonci to nu diεwe nde wan wvù to shee bô bonyii neci gen buy seke Klistu to toε wvu le bonyii eleese fitele ε è nu yí ye le é Nyo' se jo bó le bó nu teyey ê wvú ejise. ²⁵ No Klistu nu ε to wase bonyii ε no leese fitele yí ye le, tu ke beene bεε can nde wan wvun e κε. ²⁶ Ben bô nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos nu wase boom bo Nyo' le nje fitele fi ben nu ε lese yí Klistu le. ²⁷ Ben ekeè le wee tfuu wvù bó nu ε lese wase ê joo ε taashe wvú bô

3:19 Lum 4:15; Lem 7:38, 53; Ibu 2:2   **3:20** Dito 6:4   **3:21** Lum 7:13; 8:2

3:22 Lum 3:9-30; 11:32   **3:23** 4:3   **3:24** Lum 10:4   **3:26** 4:5, 7; Jon 1:12; Lum 8:14-17   **3:27** Lum 10:12; 1Kol 12:13; Kolo 3:9-11   **3:27** Lum 6:3; Efε 4:24

Klistu nu ε wvú ε tu wase bô Klistu fiεε fimwaaŋ. ²⁸ Ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu wee Juu kenεε wee ketum ke. Ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu nƒwa kenεε waa yew ke, ε ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu diemsen kenεε kpwoon ke. Ben bocii nu wase fiεε fimwaaŋ yî Klistu Jisos e. ²⁹ No ben nu wase bonyii bo Klistu le nonen, tu ben nu wase boom bo Ablam e, ε ben nu ke ekeŋke mwεem mvù Nyo' to kawεε Ablam dvú.

4

¹ Fiεε fi me ŋgayte nu le, é wee nu keeke edie bvushew bvú ice le, geenen bæ wan caan, tu ke jεey jεey nu dvú bô nƒwa ice naa no è cim keŋke wvú bvushew bvudvu ke. ² Wvú nu eyaw ke enu ê bonyii bomew taale fô wvú le ε bvushew bvudvu nu can bonyii bomew e ε bó taale fó, egen ebuy kefew kè ice seyse le. ³ È nu ke no fí nu fô beene le. È to nu seke beene to nu diewe boom bo caan e, ε beene no nu bonfaw bo mwεem mvù saake yî woŋ wvun e. ^{*} ⁴ ε kefew ke dioo looce kocen, ε Nyo' tum waa we ε wvú to, ε kpwoon boo wvú, ε wvú no nu ten ê bonci kuse. ⁵ Wvú to to wvu le wen esum bonyii bô nu ê bonci kuse é Nyo' emum ejo beene diewe boom bew e. ⁶ No Nyo' jo wase beene diewe boom bew e nonen, ε mum ε ciinse Keyoy ke Waa we le kí ε to yî yese beene le, ε ge beene ε no teŋe wvú le. “Abba, Icee wese!” ⁷ Fí nu le Nyo' nu ε ge wase ben ε faŋe yaa bvuu nu bonfaw ke. Ben nu wase boom bo yew e. No ben nu wase boom, tu fí nu le ben nu ke ekeŋke mwεem mvù wvú geke fô boom bew e.

Baul fane le bonyii bo Galeshia nu ejay je

3:29 3:7, 14, 18; 4:7   **4:3** 4:9-10   ^{*} **4:3** Mwεem mvù saake woŋ wvun nelo enu bonci noo biyoy.   **4:4** 3:13; Jon 1:14   **4:6** Lum 8:15-16   **4:7** Lum 4:13; 8:17

⁸ È to nu fwele seke ben to baa kee wase Nyo' ke, ε ben no lemte bvunfaw can mwεem mvù ben to joo le è nu bonyo' se è nu bonyo' ηkuuη. ⁹ Geenεn, keseen no ben nu ε kieε wase Nyo', keνεε le keseen no Nyo' nu ε kieε wase ben no me mbee keηγgay, ben ε ghan νεε ε se no gomte keetuu jim fô bonyo' bo εcici ban e bô nu se bó keηke mvuηγgay ηkuuη. Ben gomte keebvuu etuu bonfaw bo bonyo' bodvu ban e nje la? ¹⁰ Ben γεεle mbam ediuw yomew le è nu yo baay baay, bamte kee yimi, bamte bifew bimew yî kelum e, bamte bilum nje la? ¹¹ Ben gee nen ε me nfane baay le lemme diem di me nlem ê ben enteleη nu ε la εcici.

¹² Boom bo bwεem e, me ηkule lo can ê ben le ben ekumεn enù ke diewe no me nu ekumε bonci, ke no me nto ηkumενεε no nu diewe ben e seke ben to nu se bonci. Ben to ke baa ege wase fiεε fi befe fô me le ke. ¹³ Ben kee le seke fwele wvù me nto nfewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben nu njefo me nto nu beene nεmte. ¹⁴ ε naa no me nto nu yî kεncεm e nen, ε kí nu diewe mmom e ε yí ε to fô ben e, ben to baa elewte, keνεε nyεnsee me ke. ε ben kaa fiisen lo me naa ke diewe nceendaa Nyo' mvu keνεε diewe Klistu Jisos e keβεε. ¹⁵ Ben to yuuke njoη bô me sekekie, è kooyi la keseen? È nulo é me εγγay le é bó to gay lo le ben ebaaye ejise eyene enya ê me, é ben ebaaye lo é je fen nu dvú. ¹⁶ Me nu ε ntu wase wee bvuban fô ben e no me nseηe keceεy ê ben e? ¹⁷ Bonyii ba gomte keedunji le bó keηke shiee fô ben e baay, geenεn ε bó gomte ben yî fiεε le ε è yaa nu fi jee ke. Bó kooηke le beene egawsen é ben ekeηke wase shiee ε è nu fô bó le. ¹⁸ Fí jee le wee ekeηkè shiee fô wee le yî fiεε fi jee le. Fifin nu leη sekecii ε è yaa nu ke seke me nu beene maηη ke. ¹⁹ Boom bem bô

4:8 1Kol 8:4-6   **4:9** εφε 1:21; Kolo 2:8-23   **4:9** 1Kol 8:3; Kolo 2:15

4:10 Dito 4:19; Lem 7:42; Lum 14:5   **4:12** 1Kol 9:19-21   **4:13** Lem 16:6;

2Kol 12:7   **4:17** 1:7   **4:19** 1Kol 4:15

nu shém yem, è nu ke diewe me mbee embvuu enkaw lo lume dinen, en'yen ngew engen embuy no nce Klistu nu ke enu yî yene le! ²⁰ Wee ejo ε me mbe nu beene keseen, é me nse ηkίεε je yî me enjeme jó ê ben. Fίεε fi ben ge fin nu ε bvufee ε la lo me.

Jεεy jεεy boom bo Ablam e

²¹ Ben bò gomte keenu ê bonci kuse, ben ke see ê me, ben yuuke ke fίεε fi bonci jemyi? ²² Bó nu ε saη le Ablam to keηke boom bolemse bofee, ε wvú to boke mvu bô nfwa, boo wvumvu bô kpweσε wvù leyεen. ²³ Nfwa wvun to boke wan ke no bó ké no boote boom bocii. Geenε ε kpwoon wvù leyεen boo we bii ηkawma wvù Nyo' to gee le. ²⁴ È nulo é beene ejo fίεε fin diewe kenfewsεn ke fίεε le. Bokεne bo bofee ban duηci moηkan monfεem. 'Aga wvù to nu nfwa joo bvudvuu bvυ moηkan mò Nyo' to gbwolεε bô bonyii bo Islael yî kum wvù Sinay e. Bonyii bocii bò nu ekuse jo moηkan modvu nu bonfaw. ²⁵ No 'Aga joo bvudvuu bvυ moηkan mo yî kum wvù Sinay wvù nu woη wvù Alebia le, wvú bvuu joo ten bvudvuu bvυ kelaante kè Jelusalem wvu keseen e, njefo bonyii bo ê kelaante kedvu le bocii nu bvunfaw e ê bonci kuse. ²⁶ Geenε ε bonyii bo Jelusalem wvù nu wvu fowe le yaa nu bonfaw ke. Wvuwe Jelusalem nu bwee wesebeene. ²⁷ È nu fίεε fi bó to saηεε le,

“Wo wvù kpwoon wvù nu kase yaa boote ke, è lanlanè. Wo wvù ke baa lum wase wan, è kpwaakè dikie.

È keè le boom bo kpwoon wvù bó nu ε base jim ê wvú le nu ke eduule fele bo kpwoon wvù nu bô dweese le.”

²⁸ Nonεn boom bo bwεem e, ben nu boom bo Nyo' le bii no Nyo' to kawεε leηleη no Ablam to bokεε Aysik bii no

---

4:22 Keη 16:15; 21:3   4:23 Keη 17:18-19; Lum 4:17-20; 9:7-9   4:24 Ksm 19-20; Gal 3:23; 4:1; 5:1; Keη 16:1   4:26 Ibu 12:22; Mwm 21:2   4:27 YESA 54:1

Nyo' to kawεε. ²⁹ È to nu kefew kedvu le ε wan wvù bó to bokεε no bó boote boom bocii no bone bikaa ejim jo wvù è to nyaε Keyoy ke Nyo' le mvungay ε bó sε boo wvú. È nu ke ten læŋlæŋ fiεε fi kooyi keseen. ³⁰ Bó saŋ ê Ŋwa' Nyo' le ekumε fiεε fin læ la? Bó nu ε saŋ læ,

“Kuŋε kpwoon wvù nu nfwa bô waa we bocii, njefo ke waa nfwa nulo ke egaw bvushew bô waa kpwoon wvù leyεen e ke.”

³¹ No fí nu nonen boom bo bwεem e, fiεε fi me njemyi ficii dunji læ ke beene nu boom bo kpwoon wvù nu nfwa læ ke. Beene nu ε è nu boom bo kpwoon wvù leyεen e.

5

Klistu nu ε bvuse wase beene yî bvunfaw e

¹ Klistu to nu ε bvuse wase beene yî bvunfaw e. Wvú to bvuse nen, wvu læ fo beene ebvuu enù yî bvunfaw e ekuse jo bonci ke. Nonen ben emum eleemè temyi. Fo ben ebvuu ebee eley ekuse jo kemmbuŋ ke bvunfaw e ke. ² Ben eyeke eyuw fiεε fi me wvù Baul nu enjeme. É ben beŋe lo læ bó etfuse ben yew é ben sε no nu teytey ê Nyo' ejise, tu fiεε fi Klistu to geε fô ben e nu εcici. ³ Me mbvuu njemyi nciise læ wee wemen wvù nu ε bee læ bó etfuse wvú yew ekeè læ wvú kæŋke keegεelè bonci bo Bojuu læ bocii no bó nu. ⁴ Ben bocii bô gomte keenu teytey ê Nyo' ejise ε è nu nje ben gεεle bonci, ekeè læ ben nu ε gawsen wase bikuu binen ben ε bo Klistu. Ben nu ε laŋ wase mbuwma Nyo'. ⁵ Fô beene le nu ε fiεε fi beene taale fwe yî dvú le nu læ Nyo' nu ke ejo beene diwε bonyii bô nu teytey ê wvú ejise læ. Fifin nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le kè lemte yî yese beene le fele yî fitele fi beene lese yî Klistu le nu ε ge læ beene ecçeyte.

⁶ Ben ekeè le é wee nu ε wvú ε taashe wase bô Klistu Jisos, ε wvú nu ε bó ε tfuse wvú yew kenεε bó baa tfuse wvú yew ke, tu ke fifie kenke fiεε keege ke. Fiεε fi nu shiee le nu fitele fi wvú lese yî Klistu le ε no dunji yî kenkonjen e.

⁷ È to nu fwele ε ben gee naa læη. È ge yεε ben ε se lu keebii keceey e? ⁸ Ke è ge Nyo' wvú to tenjεε ben fifin fiεε ke. ⁹ Ke ben kumyi ηgan wvú bó ké no maa le, “Kekuu kemwaan ε befe bô ntwaw?” ¹⁰ Me ηgeεle bvufee yî yene le nje Tata læ ke ben nu ebi fiεε fi bonyii bomew gayte le efey fi è gayte me ke. ε wee we wvú bvunsee bvufee bvunen, kenεε è nu yεε, nu ε Nyo' nu ke elan ηgew yî ye le. ¹¹ Boom bo bwεem e, é è be nu le me mbεε nfewci le bó etfuuse bonyii yew ε bó se nu teytey ê Nyo' ejise, é bonyii ebvuu ebone bikaa ê me ejim nje la? Ke tu fiεε fi me nfewci le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e fin ε bonyii yuuke ε fî kaa saase lo bó yaa be bεε dvú ke. ¹² Fo bonyii ba bô jewsee ben le bó etfuuse bonyii yew e, nu ε me ηgomte le bó emese esonj lo bikuu bibole.

¹³ Boom bo bwεem e, Nyo' to nu ε tee wase ben wvu læ fo ben ebvuu elemtè bvunfaw ê bonci kuse ke. Geenεn, no ben yaa bεε bvunfaw e ê bonci kuse nonεn, fo ben emum ejo læ ben nulo egee no nyam ye yene gomte ke. Ben elemtè ε è nu fô boom bo bwee wene le yî kenkonjen e. ¹⁴ Ben egeè nonεn njefo bonci bocii nu ε taashe yî wvun wvu mwaan e læ,

“È koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.”

¹⁵ Geenεn, é ben nε ε no ηasene ebeneben diweε bwé le, ε wee gomte keedie lo waa bwee, ε ben no yenè fô ben ke enε eyuwye bikuu binen.

5:6 3:28; 5:22; 6:15; Lum 4:11; 1Kol 7:19; Efε 6:23   5:8 1:6-7   5:9 1Kol 5:6   5:10 1:7   5:11 6:12, 14; 1Kol 1:23   5:13 1Kol 6:12; 10:23-24; 1Bi 2:16   5:14 LεW 19:18; Lum 13:9   5:15 jεm 4:1-2

Κε wee wvù cee no Keyoy ke Nyo' le duñci ké bvuu no gee no nyam ye gomte ke

¹⁶ Fieε fi me njemyi nu λ, ben eceè biì ε è nu no Keyoy ke Nyo' le duñci ê ben, nonen ben saa ebvuu egeè ε è nu no nyam ye yene shieele λ ben egeè κε. ¹⁷ Me njemyi nen njefo κε fieε fi nyam ye shieele nu fi Keyoy ke Nyo' le shieele κε. Ε κε fi Keyoy ke Nyo' le shieele nu fi nyam ye shieele κε. Κε mwεεm mvu mvunfεεm mvun nu yî fieε le fimwaanη κε. È nu fieε fi κε è nulo é ben egeè fieε fi ben gomte κε. ¹⁸ É ben cee bii ε è nu no Keyoy ke Nyo' le duñci ê ben, ben saa ebvuu enù ekuse jo bonci κε. ¹⁹ Mwεεm mvù nyam ye ké no shieele nu ε bonyii yaa maa mvú κε. È nu keejaanη ke kenjanη bô keekpwawci mwεεm ekumε kenjanη noo keecee nce nnyen kenjanη. ²⁰ Ε è bvuu nu keebunlee bonyo' bo εcici bô keelaale kenεε fieηηke diam. Ε è bvuu nu keebanene, nyamte kenyam, ghεεke keηghew, keηke shém yì ton'yεen bô fô wee le keekpwawci κε ε è nu ekole kew. Ε è bvuu nu keegawsene bonyii noo fô wee le keegaw bonyii ekeηke ye ηgoo. ²¹ Ε è nu ten keebene kendonη, wuu mbvuum ε mó koole bô keewukene yole noo keegeε mvumew mwεεm diεwε mvumvun e. Me ε no njemyi nciise lo no me nto njemyεε wase fwele ê ben λ, κε bonyii bô gee mvumvun mwεεm yaa nu ke ekeηke bvudvuu ente jo bvunfon bvυ Nyo' le κε.

²² Geenεn, ε mwεεm mvù nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le nu mvun, keηkonεn, nlanηanη, nyekey, shém yì kuulεen, fitele fi jee, keηge kè jee, keeleeme yî keceεy e, ²³ keebonene keηge, noo keekemsene bô ekole. Κε nci mvu

---

5:16 5:25; Lum 8:2-13   **5:17** Lum 7:13-23   **5:18** Lum 6:14; 7:4   **5:19** Lum 1:28-32; 1Kol 6:9-10; Efε 5:3-5; Kolo 3:5-8; 1Tim 1:9-10; 2Tim 3:2-5; 1Bi 4:3; Mwm 22:15   **5:22** Efε 5:9   **5:23** 1Tim 1:9; 2Bi 1:6

nu dvú wvù kicine mwεem mvun ke. ²⁴ Bonyii bò è nu bo Klistu Jisos e nu ε ta wase nyam ye yibo bô mwεem mvù befe mvù nyam ye yì ηeyte shieele yî kentam ke Jisos e.

²⁵ No beene cee keseen yî mvuηgay mvu Keyoy ke Nyo' le, beene emum egeè mwεem bii ke no Keyoy kedvu duηci. ²⁶ Fo beene ebenseè ye yi εcici ke. Fo beene egeè ε mvuntelem beete bonyii bomew ke. Fo beene ebenè kendorj bô bonyii bomew ke.

6

Bonyii bo Nyo' le eficì bikuu bibole

¹ Boom bo bwεem e, é ben nε ε yen ε wee mvù ben e ε ge fiε fi befe, é ben bò cee nce no Keyoy ke Nyo' le duηci mom keetefe wvù é wvù ebuy ê kebefε kedvu ente. Geenεn, wee dioo teete no teete wε eyenè fo wvù tεn eley mmom e egbwe. ² Ben eficì boom bo bwee wene le bô boηgew bobole. É ben gee nonεn tu ben gεele nci Klistu. ³ É wee joo ekole kew le wen nu fiε, se wvù nu fimwetεn ηkuuη, tu wvù læle ke ε è nu ekole kew. ⁴ Wee tfuu etaa mwεem mvù wvù gee, eyεn laa wen gee læη ε. É wvù fεn gee læη, é wvù se no saale ye fô ekole kew e. Geenεn fo wvù esaalè ye fewsene ekole kew bô wee mvu ke. ⁵ Ben ekeè le wee tfuu keηke keetuule bwew bvujite.

⁶ É wee yeeyi wee bô diεw Nyo', é wee wvù bó yeeyi wvù gaw mwεem mwew mvù Nyo' nya wvù dvú nya wee wvù yeeyi wvù wvudvu dvú.

⁷ Fo ben elæelè bikuu binεn joo le Nyo' nu keyuη ke. Ben ekeè le fiε fi wee jewyi nu ke fí fi wvù nu ke egbwele. ⁸ É

5:24 2:19; 6:14; Lum 6:6; Kolo 3:5; 1Jon 3:6   5:25 5:16; 1Kol 6:19; Efε 4:30
 5:26 Lum 12:10; Fili 2:3   6:1 Mat 18:15; Jεm 5:19; 1Kol 10:12   6:2
 1Kol 9:21; 2Kol 11:29   6:3 1Kol 4:7   6:5 Lum 2:6; 14:12   6:6 1Kol
 9:11, 14   6:8 Jon 3:6; 6:63; Lum 8:6, 13

wee jewe ye ηgow ε è nu fiεε fi nyam ye ye gomte, tu wvú nu ke egbwele κε ε è nu fiεε fi nyam ye ye nyaa fi è nu kpwe. É wee jewe ye ηgow ε è nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le gomte, tu wvú nu ke egbwele nshii wvù mεy lo wvù Keyoy ke Nyo' le nyaa. ⁹Fo beene ke ewεle keegeε mwεεm mvù jee κε, njefo kefew nu ke eto ekocεn é beene ekeηke sεw wvudvu fen é beene baa edose κε. ¹⁰Nonεn yî kefew e kecii kè beene keηke je, ε beene no geè κε mwεεm mvù jee fô bonyii bocii le efey mvunciim fô boba bò nu ê kfuu di bonyii bo mbee le.

ηgayma Baul fô Bonyii bo Galëshia le

¹¹Ben nu ε yen no ejise ηwa' yo fen nu ε fanken e? È saη me bô kebo kem. ¹²Bonyii ba bò kane le bó etfuuse ben yew nu bò gomte keesaale ye yî mwεεm mvu yî nyam ye le, ε bó gee nonεn wvu le fo bonyii ke ebone bikaa ê bó ejim nje bó fewci le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e. ¹³Naa κε bonyii bò bó nu ε tfuse wase bó yew yaa cim gεεle bonci bocii κε. Geenεn ε bó gomte κε le bó dioo ε tfuse ben yew emum ekfune gvuw le ben nu ε ge fiεε fi bó shieele yî yene le. ¹⁴Geenεn fô me le, κε è nu naa lo é me ηke en'yuu eηkfune gvuw yî fiεε fimew e efey yî saaka wvù le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu to nu ε kpwe yî kentam e κε. È nu fiεε fi mwεεm mvu yî nshε le nu ε kpwe wase fô me le, me ε ηkpwe ten fô mvú le. ¹⁵É wee nu ε bó ε tfuse wvú yew kenεε bó baa etfuse, tu κε fifie keηke fiεε keege κε. Fiεε fi kuuke nu le Nyo' eseyse wee é wvú enù wee wvu

---

6:9 2Tes 3:13   **6:10** Jon 13:34; Lum 12:10; 13:8; 14:15; 1Kol 8:1; 13; 2Kol 8:7-8; Gal 5:6, 13-14; Efε 5:2; Fili 2:2; 1Tes 3:12; 4:9; 1Tim 1:5; Ibu 13:1; 2Bi 1:7   **6:11** 1Kol 16:21   **6:12** 5:2, 11   **6:14** 1Kol 1:23, 29, 31; 2:2; Gal 2:19   **6:15** 5:6; Lum 6:3-4; 2Kol 5:17; Efε 4:24

fwε. ¹⁶ Kεmbonεn ke Nyo' le bô shen ye eto fô bonyii bocii bô bii je yin e, bô nu wase bonyii bo Islael bo Nyo' le.

¹⁷ Ε κew keseen e ε γεν lo, fo wee ebvuu eshiike me κε, njefo bolule bô nu yî yem e duŋci le me nu wee Jisos.

¹⁸ Boom bo bwεem e, me mbunlee le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kεmbonεn kew é kí efici biyoy binen. Fí enù nonen.

Ŋwa' Nyo' Moŋkan mo Monfɛm New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Sep 2021 from source files dated 9 Oct 2020

5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e